

ONS ERFDEEL 2013/1

Vanaf 2013 (jaargang 56) heeft *Ons Erfdeel* een vernieuwde kaft.

Het eerste nummer van 2013 opent met een citybook van **Cees Nootboom**. “Wiegel. Wiegeldewiegel. Wiegeldewiegeldewiegeldewiegel. Ik heb het eindelijk gedurfd. Tien keer Venetië en voor het eerst in een gondel.” *Ons Erfdeel* publiceert dit reisverhaal in samenwerking met deBuren.

Voorts: een kritische beschouwing over het **literatuuronderwijs** in Vlaanderen; een analyse van het (buitenlandse) succes van de **Vlaamse film**; een portret van **Wim Crowwel**, tijdloos ontwerper van de twintigste eeuw; Jeroen Vullings duikt in het oeuvre van **Oek de Jong** en gaat “steeds dieper het bos in”; Gerdien Verschoor maakt een rondgang langs de vele **musea** in Nederland en Vlaanderen die tijdelijk de deuren (hebben moeten) sluiten; Yella Arnouts zoekt naar het laatste werk dat schilder **Philippe Vandenberg** (1952-20009) voor zijn dood heeft gemaakt.

Online: de DBNL

Zoals gewoonlijk is één artikel online te lezen. Maarten Dessing bekeek de **Digitale Bibliotheek voor de Nederlandse Letteren**, kortweg DBNL, van nabij. “Vanaf de start in 2000 is de DBNL een succes. Iedere dag bekijken meer bezoekers een grotere selectie uit het almaar groeiende corpus literaire teksten in de databank. Helaas kan de DBNL niet beschikken over de gewenste capaciteit. Anders was de site al dichterbij zijn doel om de complete Nederlandstalige literatuur aan te bieden”, schrijft Dessing. De volledige tekst vindt u via deze link: <http://goo.gl/zfR8X>.

In de rubriek **Kunsten** is er aandacht voor de bijzondere bouwsels van **Marjan Teeuwen**, constructie en deconstructie ineen; het beklivende theater van **Abke Haring** dat de taal te kijk zet; **Marlies Heuer**, een actrice die het geheim van haar talent nooit prijsgeeft; en het jarenzestigparcours in het openluchtmuseum **Bokrijk**.

En in de rubriek **Boeken** lees je **25 recensies**, o.m. van Joke van Leeuwen, Geert Mak, Marie Kessels, P.C. Hooft, Hans van Mierlo, Roland Jooris, A.H.J. Dautzenberg, Y.M. Dangre, Doeschka Meijsing, Jeroen Olyslaegers, Philip Snijder en de biografieën van Jan Frans Willems en Willem Kloos.

Inhoud Ons Erfdeel 1/2013

VENETIË

(Cees Nooteboom), pp. 4-13

Een citybook van Cees Nooteboom. “Wiegel. Wiegeldewiegel.

Wiegeldewiegeldewiegeldewiegel. Ik heb het eindelijk gedurfd. Tien keer Venetië en voor het eerst in een gondel.” *Ons Erfdeel* publiceert dit reisverhaal in samenwerking met deBuren.

MOET ER NOG KAAS ZIJN? Literatuuronderwijs in Vlaanderen

(Paul De Loore), pp. 14-23

Eind mei. Ik wil het schooljaar in het zesde jaar in schoonheid afronden. “Eindelijk schrijf ik je weer omdat er grote dingen staan te gebeuren en wel door toedoen van mijnheer Van Schoonbeke.” Het begin van Elsschots *Kaas*. En later: “Beste, brave kinderen. Lieve, lieve vrouw.” De laatste regels.

Mijn leerlingen zijn gedurende zes lessen ondergedompeld geweest in dit superieure taalbad. Zij hebben aandachtig geluisterd, genuanceerder leren lezen, preciezer leren begrijpen en interpreteren. Zij hebben onrechtstreeks beter leren schrijven door het goede voorbeeld van onze grootste schrijver. Zij zijn grondig vertrouwd gemaakt met een literair meesterwerk, een ijkpunt waaraan zij later andere teksten kunnen afmeten. Zij hebben de ontroerende, ontwapenende kracht van literatuur ervaren. Zij hebben mijn bewondering gemerkt. Zij hebben ondervonden dat goede literatuur nooit vrijblijvend is en veel meer dan entertainment, geen praktisch nut heeft, maar wel intrinsieke waarde. Zij hebben geleerd dat Elsschot andere koek is dan Harry Potter.

De lectuur van *Kaas* heeft hen niet voorbereid op hogere studies of een job, maar op het leven. Ik geloof dat ik mijn tijd zinvol heb besteed, dat dit waardevol is en dat dit op lange termijn zal renderen. Kunnen we in de lessen Nederlands iets zinvollers doen?

Er lijkt niets mis te zijn met onderwijs dat deze literatuur ter harte neemt. Toch ontvangen we voortdurend signalen dat dit soort onderwijs hopeloos achterhaald is, dat dit niet meer kan. Hoe “realiseer” je immers de eindtermen en de leerplandoelstellingen als er zoveel tijd opgaat aan literatuur? Welk literatuuronderwijs schrijft het onderwijsbeleid in Vlaanderen voor?

STEEDS DIEPER HET BOS IN. Het oeuvre van Oek de Jong

(Jeroen Vullings), pp. 24-31

Voor de verschijning van *Pier en oceaan* (2012) vroeg ik mij weleens af of we eigenlijk niet in de meervoudsvorm over Oek de Jongs schrijverschap moeten spreken. Boek na boek van zijn hand lijkt tenslotte door almaar andere auteurs geschreven te zijn, die de naam Oek de Jong dragen. In *De wonderen van de heilbot* (2006) staat een in dit verband inzichtelijke uitspraak: “Ik moet mezelf opnieuw uitvinden als romanschrijver.” Dat deed hij - en hoe: zijn eerste roman *Opwaaiende zomerjurken* (1979) is een sensitieve Bildungsroman; *Cirkel in het gras* (1985) is een intellectualistisch geschreven ideeënroman; de novellebundel *De inktvis* (1993) is op zijn beurt mystiek gericht; de lijvige roman *Hokwerda's kind* is juist heel aards, dus ook wreed en sensueel. Bij deze opsomming, dit portret in scherven, laat ik zijn verhalende buut *De hemelvaart van Massimo* (1977) en zijn essayistische proza buiten beschouwing. In zijn opus magnum *Pier en oceaan* culmineert dat eerdere scheppende proza van langere adem; alle scherven vallen zagezegd op hun natuurlijke plaats. Is daar een verklaring voor? Verscheidene.

UIT LOGEREN. Hoe musea omgaan met sluiting
(*Gerdien Verschoor*), pp. 32-43

Wat is er aan de hand in de museumwereld? Waarom zijn musea gesloten, en moeten die sluitingen werkelijk zo lang duren? Waarom worden oude museumgebouwen ingepakt of juist uitgepeld, tentoonstellingszalen gestript of juist opgetuigd, onderdoorgangen afgesloten en dan weer geopend, “tafels” en “badkuipen” toegevoegd? En waarom reizen er zoveel kunstwerken de wereld over?

HET LAATSTE VOOR DE DOOD. Philippe Vandenberg (1952-2009)
(*Yella Arnouts*), pp. 44-53

Op maandagochtend 29 juni 2009 maakte de Belgische kunstenaar Philippe Vandenberg op 57-jarige leeftijd een einde aan zijn leven. Ik bezocht een jaar eerder zijn tentoonstelling in het Museum voor Schone Kunsten in Gent. Haast alle tekeningen en schilderijen voerden me naar een uiterste rand: van schoonheid en gruwel, afschuw en verlangen, dood en erotiek, geweld en tederheid. Na zijn dood rees bij mij de vraag wat deze kunstenaar mogelijk nog had gecreëerd na 2008. Ik mailde naar *The Estate Philippe Vandenberg*, opgericht begin 2012, waarna ik uitgenodigd werd voor een bezoek aan het atelier.

UNIVERSEEL PROVINCIALISME. Het (buitenlandse) succes van de Vlaamse film
(*Joost Broeren*), pp. 54-63

De Vlaamse film zit in de lift, heet het. Met Michaël R. Roskams *Rundskop* als stormram werd in 2011 zowel in de binnenlandse bioscopen als op buitenlandse festivals succes na succes geboekt, en ook de productie van 2012 werd met open armen ontvangen. Maar kunnen de films al die blijde tijdingen wel dragen?

HET OOG VAN DE DICHTER. “Terras met Herculesbeelden” van S. Vestedijk
(*Anton Korteweg*), pp. 76-79

In de reeks “Het oog van de dichter” bespreekt Anton Korteweg gedichten die op een schilderij zijn gebaseerd. In deze negende aflevering handelt over “Terras met Herculesbeelden” van S. Vestedijk, naar een schilderij van Carel Willink.

O=F(E-S). Wim Crouwel, tijdloos ontwerper van de twintigste eeuw
(*Geert Setola*), pp. 80-93

Ontwerpen is het product van functie en esthetiek-minus-subjectiviteit. Zo zou de formule kunnen luiden van het crouweliaanse ontwerpen, de visuele manifestatie van een levenslang streven naar een objectieve, functionele communicatie, onbedoeld maar prettig gehinderd door subjectieve esthetica. In 2011 waren Crouwels werk en visie te zien in zijn “retrospectieve” tentoonstelling *Wim Crouwel. A Graphic Odyssey*, eerst in het Londense Design Museum, daarna in het Stedelijk Museum in Amsterdam. Ik schrijf met nadruk *zijn* tentoonstelling vanwege de koppeling met 1928, het jaar waarin Crouwel in Groningen werd geboren en dat tegelijk een bijzonder jaar zou blijken voor architectuur en design, een jaar van visuele vernieuwingsdrift, waarin hoop en ideologie uit eenzelfde bron lijken op te wellen. *Datum est omen?* Een ding staat vast: het voornamelijk modernistische idioom lijkt Crouwel met de papelel ingegoten.

ALLE NEDERLANDSTALIGE LITERATUUR ONLINE. De digitale bibliotheek voor de Nederlandse letteren

(Maarten Delsing), pp. 94-101

Vanaf de start in 2000 is de Digitale Bibliotheek voor de Nederlandse Letteren (DBNL) een succes. Iedere dag bekijken meer bezoekers een grotere selectie uit het almaar groeiende corpus literaire teksten in de databank. Helaas kan de DBNL niet beschikken over de gewenste capaciteit. Anders was de site al dichterbij zijn doel om de complete Nederlandstalige literatuur aan te bieden.

NIET MEER BANG. Kunstenaar Marc Bijl

(Mischa Andriessen), pp. 102-111

Hoe komt een mens te weten wat zijn roeping is? Kunstenaar Marc Bijl (Leerdam, 1970) werkte als kabeltrekker en postbode voor hij op zijn eenentwintigste besloot naar de kunstacademie te gaan. Hij speelde basgitaar toen in de band Götterdämmerung, woonde in kraakpanden, was druk met demonstreren en had nog nooit een voet in een museum gezet. Kunst was de grote onbekende en toch bleek dat zijn laatste strohalm. Uit Bijls werk spreekt vaak een duidelijke ambivalentie: wat hem aantrekt, lijkt hem tegelijk ook af te stoten. Een van zijn thema's is groepsgedrag, Bijl is gefascineerd door groepen, met hun eigen mores en hun eigen kledij en omgang. Maar hoe aantrekkelijk de groep ook is, Bijl lijkt zich er niet ten volle aan over te kunnen geven.

MET DE STILLE GLIMLACH. Hernieuwde belangstelling voor Paul-Gustave van Hecke (1887-1967)

(Manu van der Aa), pp. 112-121

In de loop van 1961 liep de Nederlandse schrijver en journalist Nico Rost met het plan rond om een roman te schrijven over het leven van zijn oude vriend Gust van Hecke. De roman kwam er nooit – helaas! Met de op 27 december 1887 in Gent geboren Paul-Gustave van Hecke had Nico Rost nochtans een unieke figuur in het vizier. Dat merken ook steeds meer onderzoekers die zich verdiepen in de Belgische cultuurgeschiedenis van de twintigste eeuw: er is haast geen domein te bedenken waarop Van Hecke niet actief is geweest. Recentelijk heeft dat geleid tot twee tentoonstellingen rond zijn leven en werk, en een tweetal publicaties. Daarnaast werkt de schrijver van dit artikel aan een biografie van Van Hecke en is een monografie over Van Heckes modehuis Norine in de maak. Waarom mag Paul-Gustave van Hecke plots op zoveel belangstelling rekenen?

Kunsten

VERWOESTING EN OPBOUW. Het werk van Marjan Teeuwen

(Tineke Reijnders), pp. 122-125

Je vindt doorsneedeuren in een doorsneehuizenblok als je de Putsebocht in Rotterdam-Zuid inloopt, op zoek naar het vierde project van Marjan Teeuwen dat gebaseerd is op afbraak en opbouw. Niets in deze omgeving doet je hart sneller kloppen. Tot je de juiste drempel overgaat en onverhoeds in een zinsbegoocheling belandt door binnen te stappen in een ruimte als een kathedraal. In de hoogte wordt de vide met een houten kapconstructie overkluisd, zo fraai en degelijk dat je aan oude monumenten moet denken. Er zijn nissen en panoramische vista's. Aan het bevreedende van de belevenis wordt bijgedragen door scheve vloeren die halverwege tussen dak en vloer hangen en een houten trap die ergens stopt. Wat zien we eigenlijk precies? Zelf spreekt Marjan Teeuwen over de metafoer van verwoesting en opbouw als de essentie van de menselijke conditie.

AL ZOOG ZIJN HELSE MOND HET MERG UIT HAAR GEBEENTE. Het theater van Abke Haring

(Laurens De Vos), pp. 125-127

Als bij hun haren uit de klei getrokken mensen, of uit ruwe steen gekapte beelden, zo staan Abke Haring en Han Kerckhoffs gedurende een eeuwigheid hand in hand voor zich uit te staren in de openingsscène van *Flou*. Dit expressionistische tafereel van een aan elkaar en in routine vastgeroest echtpaar dat niet meer voor- of achteruit kan, vat de hele voorstelling samen, en misschien zelfs Harings hele, nog jonge oeuvre.

MINIMAL, CONCEPT EN ANEKDOTIEK IN GENT. Een tweede leven voor Philippe Van Snick

(Joris D'hooghe), pp. 127-129

Philippe Van Snick (Gent, 1946) geldt als een van de pioniers van de Belgische naoorlogse avant-garde, maar zijn werk is - ondanks een grote renomme in de museale en de academische wereld - grotendeels onbekend bij het grotere publiek. Een succesvolle tentoonstelling in het Leuvense Museum M bracht daar in 2010 een eerste verandering in, en sinds kort krijgt de kunstenaar ook een tweede leven in het galeriecircuit dankzij Tatjana Pieters.

“JE BELEEFT IETS, MAAR JE WEET NIET WAT.” Actrice Marlies Heuer

(Jos Nijhof), pp. 129-131

Ze schuift niet aan in populaire praatprogramma's, is geen veelvuldige verschijning op het witte doek, maakt geen cd's en schrijft geen kinderboeken. Daarom is actrice Marlies Heuer - anders dan bijvoorbeeld Carice van Houten of Halina Reijn - een onbekende Bekende Nederlander. Maar wie het theater in Nederland ook maar een beetje volgt, weet dat zij toppen heeft beklommen waarvan anderen slechts kunnen dromen, en dat niet alleen als actrice, maar ook als theatermaker in het algemeen.

GEBAKKEN DUIVEN BOVEN DE VERKAVELING. Het openluchtparcours “De Sixties” in Bokrijk

(Michiel Leen), pp. 132-135

Voor de goede orde: ik, bouwjaar 1987, was er niet bij, in de jaren zestig. Wat ik over het decennium weet, is grotendeels gebaseerd op een kast vol retroplaten en biografieën van rockidolen die voor het merendeel al dood waren voordat ik werd geboren. Voorts waren er de verhalen uit (groot)moeders tijd, waarvan het merendeel eindigt met: “Dát waren nog eens tijden!” De muziek was beter, de auto’s waren beter, benzine kostte niets en sigaretten nog minder. De dieren spraken niet meer, maar het scheelde niet veel. Andere tijden, kortom. Een kans om een namiddag in de sixtiestentoonstelling van het openluchtdomein Bokrijk te gaan rondwandelen, laat ik dan ook niet aan mij voorbijgaan.

BEHOEDZAAM EENZAAM. Singer-songwriter Alex Roeka

(Lutgard Mutsaers), pp. 135-2137

In 1996 kwam in Amsterdam een nieuw gezicht ten tonele: Alex Roeka. Hij was nog net geen veertig en had twaalf ambachten en dertien ongelukken achter de rug. Zijn stem en woordenschat hoefde Roeka niet meer te vinden, zijn muzikaliteit wel. Roeka begon als pauzeact op een avond met dichters en maakte cassettebandjes met eigen nummers. In 1999 won hij de Annie M.G. Schmidt-prijs voor het beste theaterlied. De hoogstpersoonlijke zanger-met-gitaar Roeka is net als André Manuel, Maarten van Roozendaal en Erik de Jong (Spinvis) een van de oud geboren jongens van het Nederlandstalige lied uit de eeuwige bron van blues en soul, met de streekgebonden tongval als ingebakken ingrediënt.

KORREL EN KIEM. Het muziekensemble Graindelavoix

(Rudy Tambuysen), pp. 137-139

Wie het in 1999 opgerichte ensemble Graindelavoix al eens live heeft meegemaakt, weet dat het zijn naam niet gestolen heeft: de “korrel op de stem” is wat dit voornamelijk vocale ensemble onderscheidt van zijn steeds talrijker wordende collega’s - hoewel het niet de enige betekenis is van de naam Graindelavoix. Het ensemble is gespecialiseerd in oude tot zeer oude muziek, een branche waarin de onzekerheid over de werkelijke wijze waarop “de ouden zongen” meestal wordt bedekt met een mantel van zoetgevooid- en welluidendheid. Vaak fraai, altijd ongevaarlijk. De aanpak van Björn Schmelzer, oprichter, bezieler en onderzoeker van Graindelavoix, is radicaal anders. Spanning is niet louter schoonheid, de werkelijkheid niet ideaal, muziek niet louter klank.

Boeken

DE AANVAL OP HET SERENE DEBAT. Een polemisch boek van Thierry Baudet
(*Kris Deschouwer*), pp. 140-142

Recensie van: Thierry Baudet, *De aanval op de natiestaat*, Bert Bakker, Amsterdam, 2012, 457 p.

HOOP OP EEN NIEUW BEGIN. Joke van Leeuwen duikt in de Franse Revolutie
(*Cyrille Offermans*), pp. 143-144

Recensie van: Joke van Leeuwen, *Feest van het begin*, Querido, Amsterdam, 2012, 248 p.

EEN WAAS OVER EEN DURENDE KORTSTONDIGHEID. “Kromte” van Roland Jooris
(*Ad Zuiderent*), pp. 145-146

Recensie van: Roland Jooris, *Kromte*, Poëziecentrum, Gent, 2012, 53 p.

VAN ZOMBIE-BV TOT GROTE EUROPESE INTELLECTUEEL. Een biografie van Jan Frans Willems

(*Joep Leerssen*), pp. 147-149

Recensie van: Ludo Stynen, *Jan Frans Willems. Vader van de Vlaamse Beweging*, De Bezige Bij Antwerpen, 2012, 508 p.

TWEE LICHTFLITSEN TUSSEN TWEE EEUWIGHEDEN DUISTERNIS. Het leven van Willem Kloos

(*Annette Portegies*), pp. 149-151

Recensie van: Bart Slijper, *In dit gevreesd gemis. Het leven van Willem Kloos*, Bert Bakker, Amsterdam, 2012, 328 p.

BEWOGEN TAAL EN RATIONELE ARGUMENTATIE. Beschouwingen van Hans van Mierlo

(*Jos Geysels*), pp. 151-153

Recensie van: Hans Van Mierlo, *Een krankzinnig avontuur. Politieke, culturele en literaire beschouwingen*, De Bezige Bij, Amsterdam, 2012, 444 p.

EEN ONTLUISTEREND BEELD VAN GODS EIGEN LAND. Geert Mak in Amerika
(*Ludo Abicht*), pp. 153-155

Recensie van: Geert Mak, *Reizen zonder John. Op zoek naar Amerika*, Atlas/Contact, Amsterdam/Antwerpen, 575 p.

GODSDIENST ALS OPGAVE VOOR EEN DENKEN VAN DE TOEKOMST. Gesprekken met tien Vlaamse filosofen

(*Ger Groot*), pp. 155-156

Recensie van: Joël De Ceulaer, *Denken als ambacht. De levenswijsheid van tien Vlaamse filosofen*, De Bezige Bij Antwerpen, 2012, 199 p.

VAARDIGE VERZEN. De verzamelde gedichten van P.C. Hooft

(*Jürgen Pieters*), pp. 157-158

Recensie van: P.C. Hooft, *De gedichten*, bezorgd door Johan Koppenol en Ton van Strien, Athenaeum, Polak & Van Genneep, Amsterdam, 2012, 816 p.

WAT VOORBIJ IS, BESTAAT PAS ECHT. Vier romans van Otto de Kat
(*Dirk Leyman*), pp. 159-161

Recensie van: Otto de Kat, *Bericht uit Berlijn*, Van Oorschoot. Amsterdam, 2012, 205 p.; Otto de Kat, *Julia*, Van Oorschoot. Amsterdam, 2008, 180 p.; Otto de Kat, *De inscheper*, Van Oorschoot. Amsterdam, 2004, 160 p.; Otto de Kat, *Man in de verte*, Van Oorschoot. Amsterdam, 1998, 112 p.

JAZZ ALS STOORZENDER. De rebelse ritmes van jazz en literatuur
(*Patrick Auwelaert*), pp. 162-163

Recensie van: Matthijs de Ridder, *Rebelse ritmes: hoe jazz & literatuur elkaar vonden*, De Bezige Bij Antwerpen, 2012, 373 p.

DE RAFELRANDEN VAN DE MORAAAL. Over het werk van A.H.J. Dautzenberg
(*G.F.H. Raat*), pp. 164-165

Recensie van: A.H.J. Dautzenberg, *Extra tijd*, Atlas Contact, Amsterdam, 2012, 234 p.; *Rock € Roll. Economie voor en door leken verklaard*, Contact, Amsterdam, 2011, 96 p.; *Samaritaan*, Contact, Amsterdam, 2011, 254 p.; *Vogels met zwarte poten kun je niet vreten*, Contact, Amsterdam, 2010, 296 p. *Smerig gezwel wat je bent* is online te lezen via: <http://goo.gl/8qtwP>.

EEN LOOPGRAAF ONDER DE LAKENS. Poëzie en proza van Y.M. Dangre
(*Jeroen Dera*), pp. 167-169

Recensie van: Y.M. Dangre, *Maartse kamers*, De Bezige Bij, Amsterdam, 2012, 276 p.; Y.M. Dangre, *Meisje dat ik nog moet*, De Bezige Bij Antwerpen, 2011, 60 p.; Y.M. Dangre, *Vulkaanvrucht*, Meulenhoff | Manteau, Antwerpen, 2010, 250 p.

AGRESSIE ALS KERN. De verhalen van Doeschka Meijsing verzameld
(*Rudi van der Paardt*), pp. 169-171

Recensie van: Doeschka Meijsing, *Het kauwgomkind*, Querido, Amsterdam, 2012, 278 p.

DE MOGELIJKHEID VAN EEN ONTSPORING. “Winst” van Jeroen Olyslaegers
(*Michiel Leen*), pp. 171-172

Recensie van: Jeroen Olyslaegers, *Winst*, De Bezige Bij Antwerpen, 2012, 343 p.

BERICHTEN UIT DE BEZEMWAGEN. Drie romans van Philip Snijder
(*Sebastiaan Kort*), pp. 173-175

Recensie van: Philip Snijder, *Het geschenk*, Atlas Contact, Amsterdam, 2012, 252 p. *Retour Palermo* (190 p.) en *Zondagsgeld* (207 p.) zijn verschenen in 2011 en 2007 bij uitgeverij Mouria, die in 2012 is opgegaan in uitgeverij Atlas Contact, dat beide boeken opnieuw heeft uitgebracht.

GEEN OUDE SYMBOLEN, IK SCHRIJF. “Boven water” van Miguel Declercq
(*Laurens Ham*), pp. 175-177

Recensie van: Miguel Declercq, *Boven water*, De Arbeiderspers, Amsterdam, 2012, 64 p.

VAN PREDIKANT TOT ANARCHIST. Het leven van Ferdinand Domela Nieuwenhuis
(*Minte Kamphuis*), pp. 177-178

Recensie van: Jan Willem Stutje, *Ferdinand Domela Nieuwenhuis. Een romantische revolutionair*, Houtekiet en Amsab / Atlas Contact, Antwerpen en Gent / Amsterdam, 2012, 552 p.

HOE LEES IK HET? Klassieke essays van Wiel Kusters

(*Koen Rymenants*), pp. 179-180

Recensie van: Wiel Kusters, *Dit nog, ook dit. Essays over poëzie en proza*, Athenaeum – Polak & Van Gennep, Amsterdam, 2012, 215 p.

ZINNE KOP, ZINN ANN, ZIN VERLANGN ERPROGRAMMEERN. Over “Stormen, olieklekken, motetten” van Xavier Roelens

(*Anneleen De Coux*), pp. 181-183

Recensie van: Xavier Roelens, *Stormen, olieklekken, motetten*, Contact, Amsterdam, 2012, 64 p; Xavier Roelens, *er is een spookrijder gesignaleerd*, Contact, Amsterdam, 2007, 64 p.

SENSITIEVE ARBEID. Twee romans van Marie Kessels

(*Hans Demeyer*), pp. 183-185

Recensie van: Marie Kessels, *Het lichtatelier*, De Bezige Bij, Amsterdam, 2012, 224 p; Marie Kessels, *Ruw*, De Bezige Bij, Amsterdam, 2009, 208 p.

BESTA JE IN DE KUNST, OF IS HET EEN SCHUILKELDER VOOR HET LEVEN?

Theaterteksten van Piet Arfeuille

(*Mia Vaerman*), pp. 185-187

Recensie van: Piet Arfeuille, *Schuilkelders en paleizen. Theaterteksten van Piet Arfeuille*, met een inleiding van Mark Cloostermans, Lannoo, Tielt, 2012, 160 p.

BARMHARTIGHEID ALS FLAUW ANTIDOTUM. “VSV of daden van onbaatzuchtigheid” van Leon de Winter

(*Jan Lensen*), pp. 187-189

Recensie van: Leon de Winter, *VSV of Daden van onbaatzuchtigheid*, De Bezige Bij, Amsterdam, 2012, 464 p.

EEN BEWEGWIJZERD OPENLUCHTMUSEUM. Nederland door de ogen van Charlotte Dematons

(*Mirjam Noorduijn*), pp. 189-191

Recensie van: Charlotte Dematons, *Nederland*, Lemniscaat, Rotterdam, 2012, 56 p.

VAN MUSEALE OBJECTEN NAAR MUSEALE VERHALEN. Een publicatie over collectievorming

(*Arnold Witte*), pp. 192-193

Recensie van: *Over collecties²*, uitgegeven door het agentschap Kunsten en Erfgoed, het Vlaams Steunpunt voor Cultureel Erfgoed (FARO) en het Instituut voor Beeldende, Audiovisuele en Mediakunst (BAM), 2012, 243 p. Dit cahier is gratis te downloaden via www.kunstenenerfgoed.be.

SEPTENTRION, n° 1 / 2013

Het driemaandelijks tijdschrift *Septentrion. Arts, lettres et culture de Flandre et des Pays-Bas* is geheel in het Frans gesteld en geeft een beeld van de cultuur in Vlaanderen en Nederland. Bijzondere belangstelling gaat uit naar de wisselwerking tussen de Franstalige cultuur en die van de Lage Landen. *Septentrion* is het tijdschrift bij uitstek om de verstandhouding tussen Frans- en Nederlandstaligen te bevorderen.

De Vlaams-Nederlandse culturele instelling Ons Erfdeel vzw, die *Septentrion* uitgeeft, zal in maart 2013 aanwezig zijn op de volgende beurzen:

- Van 7 tot en met 11 maart op de Foire du Livre te Brussel (stand 402)

www.flb.be

- Van 22 tot en met 25 maart op het Salon du Livre te Parijs (stand V 70)

www.salondulivreparis.com

Ons Erfdeel vzw heeft zopas het boek *Grens - Frontière 1713 - 2013* uitgegeven, in een Nederlandse en een Franse versie.

Driehonderd jaar geleden legde de Vrede van Utrecht de grens vast tussen Frankrijk en de voormalige Oostenrijkse Nederlanden. *Grens 1713 / 2013 Frontière* wil die grens aftasten en verkennen.

De Franse versie wordt gepresenteerd :

- Tijdens de Foire du Livre de Bruxelles (op 9 maart om 16.00 uur)

- In de Délégation générale flamande te Parijs (op 22 maart om 19.00 uur)

Nummer 1 van de tweeënveertigste jaargang bevat de volgende bijdragen:

* Ludo Milis schetst de politieke gevolgen van de Vrede van Utrecht, die driehonderd jaar geleden werd getekend. Deze “Vrede” legde onder meer de grens vast tussen de toenmalige Zuidelijke Nederlanden (grosso modo het huidige België) en Frankrijk.

* De Vlaamse schrijver Tom Lanoye (° 1958) is plots “hot” in het Franse taalgebied, mede dankzij enkele opgemerkte vertalingen van de hand van Alain van Crugten. Frank Hellemans beschrijft de grote lijnen in Lanoyes oeuvre. Na dat artikel volgen er twee prozafragmenten van Tom Lanoye in Franse vertaling.

* De Vlaamse kunstenaar Kris Martin (° 1972) maakte al veel naam in het buitenland. Paul Depondt wijst meermaals op Martins obsessie voor de snel voortschrijdende tijd en de dood.

* “Lach of ik schiet”. Zo kan men het best de moderne architectuur typeren van de binnenstad van Zaandam (Noord-Holland). Jaap Huisman vertelt hoe en waarom Zaandam een echte metamorfose heeft ondergaan.

* Voor de bloemlezing *Le dernier cru* koos Jozef Deleu recentelijk verschenen poëzie van Roland Jooris, Tomas Lieske, Gerrit Komrij, Rob Schouten, Marc Tritsmans en Bernard Wesseling. Bij alle gedichten wordt naast de Franse vertaling ook de Nederlandstalige versie afgedrukt.

* Paul Verhaeghe (° 1955), hoogleraar psychotherapie aan de Universiteit Gent, heeft vlijmscherpe kritiek op de neoliberale samenleving. Tomas Vanheste bekijkt Verhaeghes kritiek van dichterbij.

* De Vlaamse filmwereld klopte zich de laatste jaren meermaals op de borst. Erik Martens gaat na of succes in eigen land zomaar leidt tot succes in het buitenland.

* Enkele fragmenten in Franse vertaling uit de roman “Grip” van de Nederlandse auteur Stephan Enter (° 1968)

Verder bevat ook dit nummer de rubriek “Actualités”, waarin belangrijke gebeurtenissen, publicaties en manifestaties in het Nederlandse taalgebied worden besproken.

Prijzen:

los nummer: € 11,00 (België)
€ 12,00 (Europa)
€ 13,00 (andere landen)

abonnement (vier nummers): € 43,00 (België)
€ 45,00 (Europa)
€ 49,00 (andere landen)

Adres van de redactie: *Septentrion. Arts, lettres et culture de Flandre et des Pays-Bas*
Murissonstraat 260, B-8930 Rekkem, België
Tel.: + 32 (0)56 41 12 01 Fax: + 32 (0)56 41 47 07
e-mail: septentrion@onserfdeel.be adm@onserfdeel.be

De website van *Ons Erfdeel* vzw is volledig vernieuwd
www.onserfdeel.nl www.onserfdeel.be

***Septentrion* heeft ook een blog:**
<http://septentrionblog.onserfdeel.be>

Inhoudstafel Septentrion, n° 1 / 2013

Un accord aux conséquences durables : la paix d'Utrecht (1713)

(Ludo Milis) pp. 3-9

De auteur schetst de politieke gevolgen van de Vrede van Utrecht, die driehonderd jaar geleden werd getekend. Deze “Vrede” legde onder meer de grens vast tussen de toenmalige Zuidelijke Nederlanden (grosso modo het huidige België) en Frankrijk.

Un petit général à la conquête de la francophonie

(Tom Lanoye) pp. 11-19

De Vlaamse schrijver Tom Lanoye (° 1958) is plots “hot” in het Franse taalgebied, mede dankzij enkele opgemerkte vertalingen van de hand van Alain van Crugten. Na het artikel volgen er twee prozafragmenten van Tom Lanoye in Franse vertaling.

«Mandi»: l'éternel adieu de Kris Martin

(Lieven Van den Abeele) pp. 21-25

De Vlaamse kunstenaar Kris Martin (° 1972) maakte al veel naam in het buitenland. In zijn werk lijkt hij geobsedeerd door de voortschrijdende tijd en de dood.

L'architecture à Zaandam : «riez ou je tire»

(Jaap Huisman) pp. 27-32

“Lach of ik schiet”. Zo kan men het best de moderne architectuur typeren van de binnenstad van Zaandam (Noord-Holland). De auteur vertelt hoe en waarom Zaandam een echte metamorfose heeft ondergaan.

Le dernier cru. Poèmes choisis par Jozef Deleu

pp. 34-45

Een gedicht, telkens in het Nederlands en het Frans, van Roland Jooris (° 1936), Tomas Lieske (° 1943), Gerrit Komrij (1944-2012), Rob Schouten (° 1954), Marc Tritsmans (° 1959) et Bernard Wesseling (° 1978).

La société sur le divan : la critique de Paul Verhaeghe

(Tomas van Heste) pp. 46-50

Paul Verhaeghe (° 1955), hoogleraar psychotherapie aan de Universiteit Gent, heeft vlijmscherpe kritiek op de neoliberale samenleving. Tomas Vanheste bekijkt Verhaeghes kritiek van dichterbij.

Au-delà de la frontière ou non ? La carrière (internationale) des films flamands

(Erik Martens) pp. 52-58

De Vlaamse filmwereld klopte zich de laatste jaren meermaals op de borst. De auteur gaat na of succes in eigen land zomaar leidt tot succes in het buitenland.

Adhérence

(Stephan Enter) pp. 59-64

Fragmenten in Franse vertaling uit de roman «Grip» van de Nederlandse auteur Stephan Enter (° 1968).

Raf Simons fait souffler un vent de minimalisme chez Dior

(Charlotte Van Hacht) pp. 67-69

De Vlaming Raf Simons (° 1968) is in 2012 directeur artistique geworden van Dior. Een portret van een interessante modemaker.

Folkert de Jong, de l'authenticité à travers les siècles

(David Stroband) pp. 69-71

De Nederlandse kunstenaar Folkert de Jong (° 1972) maakt intrigerende beelden die verschillende associaties oproepen.

Bruegel l'Ancien sous les feux de l'actualité

(Manfred Sellink) pp. 71-74

Presentatie van enkele belangrijke nieuwe publicaties rond de studie van het oeuvre van Pieter Bruegel de Oude (ca 1525-1569).

Dexia, le Fukushima belge

(Ewald Pironet) pp. 74-75

Twee keer ging de Belgisch-Franse bank Dexia bijna failliet en twee keer moesten de overheden ter hulp komen. Vooral voor België zou een faillissement van de restbank Dexia catastrofale gevolgen hebben.

Le manuscrit de Gruuthuse de retour à Bruges

(Frank Willaert) pp. 76-78

Het Gruuthusemanuscript maakte deel uit van de prachtige bibliotheek van de brugse edelman Lodewijk van Gruuthuse (ca 1427-1492). Het bevat enkele van de mooiste liederen uit de Middeleeuwen. Het manuscript werd verkocht aan de Koninklijke Bibliotheek in Den Haag, maar zal gedurende een paar maand weer in Brugge te bewonderen zijn.

La tête et le bas-ventre : «Bonita Avenue» de Peter Buwalda

(Mark Cloostermans) pp. 78-79

Recensie van de roman «Bonita Avenue» van de Nederlandse auteur Peter Buwalda (° 1971).

David Van Reybrouck : tournant dans le discours postcolonial ou variante de «Tintin au Congo»

(Dorien Kouijzer) pp. 80-81

Het boek «Congo. Een geschiedenis» van David Van Reybrouck (° 1971) is nu ook verschenen in Franse vertaling («Congo. Une histoire»). De auteur van het artikel werpt een blik op de receptie van de Franse versie.

Le cent cinquantième anniversaire de la naissance de Louis Couperus

(Luc Dirikx) pp. 82-83

Een portret van de Nederlandse schrijver Louis Couperus (1863-1923), met veel verwijzingen naar de Franse letterkunde en de wereldliteratuur.

De l'extrême-orient à Paris : l'Orchestre philharmonique de Rotterdam

(Jan Kosten) pp. 84-85

De voorgeschiedenis, het ontstaan en de groei van het Orchestre philharmonique de Rotterdam tot een orkest met internationale uitstraling.

L'Europe du futur : le tandem Daniel Cohn-Bendit - Guy Verhofstadt

(Hendrik Vos) pp. 86-87

Recensie van «Debout L'Europe» van de Duitse groene politicus Daniel Cohn-Bendit en de voormalige Belgische Premier Guy Verhofstadt.

Querelles autour d'un petit polder

(Joris van de Kerkhof) pp. 88-89

In de Nederlandse provincie Zeeland moet een polder onder water worden gezet. Dat willen Europa en Vlaanderen, maar Nederland zelf heeft lang obstructie gevoerd. Nu lijkt de kans toch groot dat het er ooit van komt.

L'avenir de la Belgique

(Marc Hooghe) pp. 90-91

Recensie van «Singulière Belgique», een bundel opstellen over België gepubliceerd onder de redactie van Astrid von Busekist.

Actuelles

(Hans Vanacker) pp. 92-95

Korte informatie over publicaties en in het oog springende evenementen.

ONS ERFDEEL DIGITAAL

De website

In februari 2013 is de nieuwe, drietalige website van *Ons Erfdeel* vzw online gekomen:

www.onserfdeel.be | www.onserfdeel.nl

De nieuwe website is ons digitale uithangbord: een presentatie van wat Ons Erfdeel vzw is en wat de culturele instelling doet. Dat gebeurt in drie talen: Nederlands, Frans en Engels.

Wat is gebleven?

- De doelstellingen, geschiedenis en structuur van de vzw worden omschreven
- De boeken, jaarboeken en tijdschriften worden gepresenteerd
- Ons publicatie-archief is gedigitaliseerd en doorzoekbaar (alleen bibliografische gegevens)

Wat is nieuw?

- Het **uitzicht** van de website is grondig veranderd: het ontwerp oogt **frisser** en is meer bij de tijd. Het ontwerp van ons digitale platform sluit nu ook beter aan bij de vormgeving van onze papieren uitgaven: **sobere chic**.
- De beschikbare **informatie** wordt **overzichtelijker gepresenteerd**. Zo zijn bijvoorbeeld de vier **blogs** van onze redacties **geïntegreerd** in de website. Daardoor is er op de startpagina veel meer beweging: bijna dagelijks is er iets nieuws te lezen
- Er is een **webwinkel** gekoppeld aan de website. Deze performante webwinkel is gelinkt aan de courante online betalingsmogelijkheden: kredietkaarten, de *online banking*-systemen van de grote banken,... Het is nu dus ook mogelijk om via de website onze **publicaties te bestellen** én te **betalen**. Via de webwinkel zijn naast boeken, tijdschriften en jaarboeken in diverse talen ook **individuele artikelen te koop**. Ook is het mogelijk om in de webwinkel **abbonementen** aan te kopen
- De website is **geoptimaliseerd voor Google**. Hij is **leesbaar op alle digitale dragers** (computer, laptop, smartphone, tabletcomputer...)
- Er is een rss-feed gekoppeld aan de vier blogs, waardoor men snel en gemakkelijk op de hoogte blijft van het nieuws in onze blogberichten.
- De nieuwe website bevat ook een **evenementenpagina**, waarop activiteiten die Ons Erfdeel vzw organiseert, worden gepresenteerd. Mensen kunnen zich rechtstreeks inschrijven via deze pagina.
- Tot slot zitten in de structuur van de website heel wat modules ingebouwd die **in de toekomst meer uitgebreide toepassingen mogelijk** maken, zoals bijvoorbeeld artikelen online beschikbaar maken.

De blogs

Aan de vier periodieke publicaties (de tijdschriften *Ons Erfdeel* en *Septentrion*, de jaarboeken *The Low Countries* en *De Franse Nederlanden – Les Pays-Bas Français*) zijn al geruime tijd blogs verbonden.

Op de blogs brengen we korte nieuwsberichten die aansluiten bij de inhoud van de publicaties. Waar dat zinvol en mogelijk is, maken we op deze blog ook bijdragen uit onze papieren publicaties online beschikbaar. Daarmee wordt het geheugen van de bladen weer zichtbaar en levend.

Deze vier blogs zijn nu geïntegreerd in de nieuwe website:

Ons Erfdeel-blog (1.488 berichten sinds 2007)

Sinds 2007 heeft Ons Erfdeel een eigen blog. Op **blog.onserfdeel.be** vindt u belangwekkende berichten uit eigen huis en interessant nieuws op het terrein van taal, cultuur en maatschappij in Vlaanderen en Nederland. Speciale aandacht gaat uit naar Vlaanderen en Nederland in de buitenwereld en naar Vlamingen in Nederland en Nederlanders in Vlaanderen.

De Franstalige blog (696 berichten sinds 2008)

Vanaf 1 januari 2008 startte Ons Erfdeel vzw ook met een Franstalige blog, **septentrionblog.onserfdeel.be**. Korte berichten brengen algemeen cultureel nieuws over de Lage Landen. Bijzondere aandacht gaat uit naar evenementen of projecten in het Franse taalgebied die verband houden met Vlaanderen en Nederland.

De Engelstalige blog (406 berichten sinds 2008)

Vanaf 1 januari 2008 werd ook de **thelowcountriesblog.onserfdeel.be** actief. Via deze Engelstalige blog houden we een breed buitenlands publiek op de hoogte van culturele en maatschappelijke 'hot topics' in Vlaanderen en Nederland. Waar het jaarboek ieder jaar weer verder bouwt aan een stevige verzameling van informatieve, leesbare én aantrekkelijke artikelen van lange adem, speelt deze blog kort op de bal en bericht hij over de dagelijkse actualiteit.

De tweetalige blog over Noord-Frankrijk (444 berichten sinds 2008)

Eind 2007 is de redactie van het jaarboek *De Franse Nederlanden-Les Pays-Bas Français* ook gestart met een blog over de grensoverschrijdende betrekkingen met Noord-Frankrijk (**dfnlpfblog.onserfdeel.be**). Regelmatig worden korte berichten en boekbesprekingen in deze blog opgenomen. Op die manier wil de redactie van het jaarboek de actualiteit sneller opvolgen. U kunt deze blog rustig beschouwen als een digitale aanvulling op het jaarboek.

Sociale media

Alle berichten van de vier blogs worden ook op onze diverse **Facebook**-pagina's geplaatst. De berichten van de *Ons Erfdeel*-blog worden ook op **LinkedIn** en **Twitter** gedeeld.

Daar wordt regelmatig op deze links gereageerd. Vaak worden de berichten ook verder gedeeld en verspreid. Zo willen we een netwerk onderhouden met een grote groep van medewerkers, abonnees en andere geïnteresseerden uit binnen- en buitenland. Deze aanwezigheid op de sociale media verhoogt onze zichtbaarheid en geeft mensen de mogelijkheid om op een laagdrempelige manier de activiteiten van Ons Erfdeel vzw te volgen.

Adressen:

www.facebook.com/ons.erfdeel

www.twitter.com/OnsErfdeel

www.linkedin.com/profile/view?id=84409573&trk=tab_pro

(Ons Erfdeel)

www.facebook.com/hans.vanacker.942/info

(Septentrion)

www.facebook.com/pages/The-Low-Countries-Yearbook/107186402643191

(The Low Countries)

www.facebook.com/dfn.lpbf?fref=ts

(De Franse Nederlanden-Les Pays-Bas Français)